

Lizzy van Pelt

De goudgravers van Aruba

z w i j s e n

Sluit aan bij school

Bon bini! Kon ta bai?

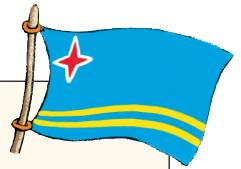
Versta jij deze taal? Het is Papiamentu en het betekent:
Welkom! Hoe gaat het met je?

Papiamentu is de oorspronkelijke taal van het eiland Aruba. Samen met Nederlands is het de officiële taal op dit eiland. Maar we spreken hier ook goed Engels en Spaans.

Ik zal me eerst aan je voorstellen. Ik ben **Rufo**. Als het verhaal begint, ben ik 87 jaar. Al snel neem ik je mee terug in de tijd. We gaan naar het jaar 1824. Ik ben dan 12 jaar en werk als geitenhoeder op de boerderij van mijn vader. Ik heb een vriendinnetje: Hadassa. En samen raken we bevriend met Amik, een Arawak-indiaan die alles weet van goud zoeken. Dat lees je straks.

Laat me je hier iets meer vertellen over het eiland waar ik woon. Het ligt ten noorden van Venezuela en is 30 km lang en 9 km breed. Dat is iets groter dan het Waddeneiland Texel. Aruba is een kolonie van Nederland. Dat betekent dat de regering van Nederland hier de baas is. Toen ik jong was, werden slaven gedwongen om te werken als goudzoeker. In 1864 is de slavernij afgeschaft op Aruba. Dat betekende niet dat het zoeken naar goud stopte. Voormalige slaven bleven goud zoeken, maar nu in alle vrijheid en ze kregen betaald voor hun werk.

Wil je chillen op de Antillen?

In 9 à 10 uur vlieg je van Nederland naar Aruba. Op Aruba is het altijd mooi weer. Elke dag is het hier rond de 30 °C. Er valt natuurlijk ook weleens regen. Dat is vaak 's nachts of 's morgens vroeg. De meeste neerslag valt in de regentijd. Dat is in de maanden oktober, november en december.

De hoofdstad van Aruba is Oranjestad. Doet die naam je denken aan ons koningshuis? Dan klopt dat helemaal! Een Nederlandse mijnheer, die gouverneur werd op Aruba in 1824, gaf de stad deze naam. Een gouverneur is een hoge ambtenaar.

Hij werkte in naam van koning Willem I en stond aan het hoofd van de regering.

Het jaar 1899

Rufo hoort zijn knieën kraken wanneer hij uit bed stapt. Hij wrijft over zijn stramme benen, terwijl zijn gedachten een sprongetje in de tijd maken. Als zijn hoogbejaarde lijf het toelaat, zal hij vanmiddag dansen op het feest en iedere gast de hand schudden. Het is een feestelijke dag voor Aruba. En hij, Rufo Leonor, is gevraagd voor iets heel belangrijks: het openen van de Balashi-goudsmelterij op de heuvel van de Spaanse Lagune.

‘Opa! Padú! Wakker worden!’

De stem van zijn kleinzoon Johannes dringt vanaf de veranda de kleine hut binnen. Rufo wankelt even voor hij op gang komt. Zijn oude lijf doet het prima, maar soms kraakt en hapert het. Net als een lift in een verlaten mijnschacht. De overgang van de koele slaapkamer naar de smoorhete veranda doet zijn spieren goed.

‘Padú, kijk eens! Papa heeft een nieuw hemd meegegeven.

Hij vindt dat u er keurig uit moet zien vandaag.’

De kleuren van het hemd zijn feestelijk en de fijne stof voelt zacht aan.

‘Het past precies,’ fluistert Rufo, terwijl hij meent dat een maatje kleiner helemaal perfect geweest zou zijn. Hij glimlacht en laat Johannes hem helpen met het dichtmaken van de knoopjes.

‘Padú, kunt u me nog eens het verhaal vertellen over vroeger?’

‘Ben je daarom zo vroeg hier?’ knipoogt Rufo. ‘Of was je écht bang dat ik me zou verslapen?’

‘Dat ook,’ bekennt Johannes. ‘Maar ik zou speciaal vandaag het verhaal over vroeger nog eens willen horen. Papa zegt dat zonder ú de goudsmelterijen niet eens zouden bestaan.’

Rufo staart vanaf de veranda van zijn kleine houten huisje over het poederwitte zand naar de zee. ‘Zonder mijn vriendin Hadassa zou het moeilijk geweest zijn,’ mompelt hij. ‘En zonder hulp van de oude indiaan Amik was het helemaal niet gelukt. Ik was net twaalf jaar geworden. Een herder was ik en dat zou ik altijd gebleven zijn als ...’

‘Zou u liever geen goud gevonden hebben?’ schrikt Johannes.

‘Ik denk weleens,’ mompelt Rufo, ‘stel dat jouw vader gelijk heeft? Ik bedoel, dat er geen goudsmelterijen op Aruba zouden zijn. Zolang niemand weet dat er goud is, wordt er ook niet naar gezocht. Hoe zou mijn leven dan verlopen zijn? Zou ik dan werkelijk herder gebleven zijn? Misschien zou ik, net als Hadassa, weggegaan zijn van Aruba. Naar Amerika. Naar Nederland. Wie zal het zeggen? Iedereen heeft nu eenmaal maar één leven. Ik had natuurlijk andere keuzes kunnen maken. Wat zou er dan gebeurd zijn? Wat zouden de gevolgen geweest zijn? Dat kan niemand vertellen.’

Rufo’s ogen lijken op wijzerplaatjes waarin de tijd teruggedraait naar het jaar 1824. Toen was hij nog zeker meer dan een halve eeuw verwijderd van zijn krakende knieën, maar absoluut oud genoeg om de gevaren te kennen van de giftige manzanillaboom. ‘Toe, padú. Vertel,’ moedigt Johannes nog eens aan.

Maar eigenlijk is dat niet eens nodig. Rufo's blik verraadde dat hij de tijdreis al gemaakt heeft. Hij is terug bij de dagen die voorgoed het leven op Aruba veranderden.

'Het was in het jaar 1824, toch padú?'

Het is het laatste zetje dat zijn grootvader nodig heeft om zijn verhaal te vertellen.

'Welzeker, mijn jongen. 1824. Ik voelde dat dit een jaar zou worden waarin er iets groots gebeurde!'

Het jaar 1824

‘*Brua*, Rufo! Niet toelaten die geest!’

‘Maar vader, ik voel écht dat dit een bijzonder jaar wordt. Ik kan alleen niet vertellen waarom, maar dat komt later nog wel. Dat weet ik zeker.’

‘Toen ik twaalf was, had ik ook weleens van die kriebels.’ De lach van Rufo’s vader waait op de wind naar het zuidwesten. De kant op waar alle dividivibomen naartoe wijzen.

Een eigenaardiger boom dan die heeft Rufo nooit gezien.

‘Maar die kriebels hadden met iets anders te maken. Dat zal bij jou ook wel zo zijn, jongen!’

Brua? denkt Rufo. Zou het? Tergt een geest mij?

Misschien moet ik voortaan een amulet dragen om mij te beschermen tegen kwade geesten. Een schelp als ketting, misschien? Die kriebels waar papa het over heeft, zijn het zeker weten niet. Ik snap heus wel wat hij daarmee bedoelt. Die kriebels voel ik vaak genoeg. Vooral als Hadassa in de buurt is. Maar deze kriebels zijn anders. *Brua* of niet!

‘Waar zit je met je hoofd, zoon?’

‘Euh ... nergens.’

‘Nergens? Nou, dat is helemaal mooi! Moet jij niet zorgen dat de kudde verplaatst wordt vandaag? Ben je geitenherder of niet?’

'Ja, vader.'

'Dus?'

'Ik ga al,' zucht Rufo, terwijl hij een denkbeeldige geest verjaagt uit zijn hoofd. De geest die hem altijd weg laat dromen. Die hem het gevoel geeft dat hij anders is dan de andere jongens op Aruba. Misschien komt dat door wat hij meegemaakt heeft toen hij twee jaar was. Tante Mimi herinnert hem er herhaaldelijk aan. Haar stem kruipt op de meest onverwachte momenten in zijn hoofd.

Een zumbi heeft jouw mama weggenomen, dushi.

Ik zou graag willen weten welke geest dat geweest is.

Wie is schuldig aan mijn moeders dood? Zevenentwintig was ze pas. Welke zumbi doodt een vrouw van zevenentwintig?

Noem me geen dushi, tante Mimi. Ik ben al twaalf.

Je weet toch, de zumbi heeft haar ziek gemaakt. Beschadigd in haar hoofd, weet je. Loko!

Krankzinnig. Mijn moeder was krankzinnig. Niemand kon haar helpen. Ze stierf gillend en aan ondraaglijke koorts. Daarna heeft de boze geest het huis verlaten.

En nu denkt vader dat hij terugkomt voor mij. Daarom wil hij niets van mijn kriebels weten.

Je bent niet mijn mucha, dushi.

Dat hoeft tante Mimi niet aldoor te zeggen. Ik weet heus wel dat ik háár kind niet ben.

Maar ik hou van je en zal je behoeden.

Uitstekend, lieve tante Mimi, bescherm mij maar.

Dat is goed. En euh ... ik hou ook van u.

Maar dat zeg ik natuurlijk niet hardop. Dan houdt ze ongetwijfeld nooit meer op met haar ge-dushi!

De makke geiten hebben nauwelijks zorg nodig. Een paar lammeren zijn bijna vet genoeg om geslacht te worden. Rufo heeft voldoende tijd om weg te dromen, naar het gesprek dat hij laatst met zijn vader had.

‘Waarom hebben wij eigenlijk geiten op onze boerderij? Ze vreten alles kaal. Met de tuin van de burens erbij, als ze de kans krijgen!’

Zijn vader had stilletjes voor zich uit zitten staren.

‘Diep in mijn hart zou ik eigenlijk liever paarden houden. Die zijn sterker, luisteren beter en leveren meer op.’

‘Maar waarom hebben we dan geen paarden?’

‘Wat? Hmmm? Geen paarden?’

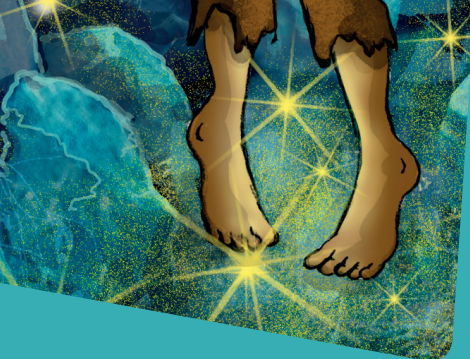
‘Toe papa, vertel. Het is toch geen geheim?’

‘Nee, er is niets geheimzinnigs aan. Ik zou het eerder wreed noemen. In de tijd dat jouw overgrootvader leefde, kwamen de paarden per schip aan op het eiland, maar het schip kon niet aanleggen. De paarden werden pardoes overboord gezet. Sommige waren geradbraakt van de reis. Die letten niet goed op, zwommen de verkeerde kant uit en verzopen!’

‘Was dat in de Paardenbaai bij Oranjestad?’

‘Juist, jongen. Zo komt die baai aan zijn naam. Maar wacht eventjes. De gruwel voor die dieren hield niet op. De hier gefokte paarden werden per schip weer afgevoerd.’

Amik spoelt de kleine goudkorrel weg in het heldere rivierwater.

'Wat doet u nu?' gilt Rufo. 'Dat is góúd!'

Amik legt zijn hand op Rufo's schouder. 'De aarde geeft ons wat we nodig hebben. Heb jij goud nodig?'

Iedereen wil goud vinden en gelooft dat rijkdom gelukkig maakt. Maar is dat wel zo?

Sluit aan bij leesmethode

estafette

NUR 283

ISBN 978-90-487-3355-2

9 789048 733552

historie, vriendschap

zwijsen.nl

Zwijsen, dé leesspecialist sinds 1846